

GÁCSEK JÓZSEF: DEMOKRATIZMUS ÉS ÁLTALÁNOS ISKOLA

Jelentős művel gazdagodott a magyar nevelés-tudomány: Gácsér József „Demokratizmus és általános iskola” címmel fogalmazta meg mondani-valóját, szintetizálta gazdag élettapasztalatát, tudományos igényekkel kutatta, vizsgálta a fogalom legfőbb jegyeit, a gyakorlati felhasználás lehetőségeit. Az a helyes szemlélet áll a kiadvány középpontjában, amely szerint a szocialista demokratizmus – mint a nevelőtestület működésének alapelve –, bipoláris jellegű.

Jelenti egyrészt a *vezetésben* érvényesülő demokratizmust, másrészt a *testület* minden egyes tagjának magatartásában, tevékenységében megnyilvánuló demokratikus vonás meglétét feltételezi. Mindez együttes olyan módon, hogy a kettő találkozása, együttműködése segítségre az eredményesebb, hatékonyabb oktató-nevelő munkának az iskolában. Csakis ezen az alapon képzelhető el, hogy egy testület képesség- és tehetség-diszpozíciója együttesen többre képes, nagyobb értéket képvisel, mint az egyes testületi tagok értékének matematikai összesenye. A szerző következetesen végigviszi azt a gondolatot, hogyan kell találkozni az igazgató és a tantestületi tagok következetes, elvszerű tevékenységének a kölcsönös tisztelet jegyében, az eredményesebb mindennapi munkavégzés érdekében.

A *demokratikus gondolkodás alapkövetelményeit* – amely az igazgató és a nevelők magatartásdimenzióit jelölik meg – világos és logikus sorrendben sorakoztatja fel: mindenki számára kötelező érvénnyel:

– A jogok és kötelezettségek dialektikus összefüggése.

– Az egységes ideológiai és politikai elvek elfogadása.

– A közösség és a közösség tagjai egyéni érdekeinek összehangolása.

– Kölcsönös alkalmazkodás a tisztelet jegyében, elvtelen megalkuvás nélkül.

– A tárgyilagos, nyílt értékelés és bírálat.
– A személyiség önállóságának és a szükséges irányítás követelményeinek egyeztetése.

– Az igazgató és a testület akaratának elvi és gyakorlati összehangolása.

A felvázolt – és kiindulási pontul szolgáló – elvi összegzés után jól körülhatárolt módszerekkel vizsgálja, kutatja a szocialista demokratizmus problémakörét az iskola életében. Kilenc tantestület 219 nevelője választott írásban a 76 megfogalmazott kérdésre. Ezt követte egy adott iskola nevelőtestületének részletes vizsgálata 23 nevelő válasza alapján, majd további 3 részletes vizsgálat, amely különböző szempontú, megközelítésben kényszeríti a válaszadásra a pedagógusokat.

A gyakorlati felhasználás számára is egyértelműen jó rendszert, összegzést nyújt a VII. fejezet: A kutatás eredményeinek felhasználása a szocialista demokratizmus alapján álló nevelőtestület jellemzésére.

Igazán híján vagyunk olyan elemzésnek, összegzésnek, amely a témában legalább eligazítja az érdeklődőket. Ezért is nagy értéke pedagógiai irodalmunknak ez a kiadvány, amely az empirikus, egyéni műhöz, a szerzőhöz kötődő tapasztalati anyagot igényes elméleti általánosítással összegzi, és alkalmassá teszi a felmérés megszervezését, kipróbálását bármelyik nevelőtestületben. Néhány elméleti tétel kritikus problémátörténeti vizsgálata alapján alkalmasnak látszik a kiadvány további elgondolások megvalósítására.

A Módszertani Közlemények könyvtára 9. kötetét – Gácsér József munkáját – melegen ajánlom mindenkinek, akik szívügyüknek tekintik a nevelőtestület irányításának, vezetésének, valamint a pedagógusok kapcsolatának pedagógiai-politikai vizsgálatát.

Módszertani Közlemények Könyvtára 9. Szeged, 1985.

DR. VESZPRÉMI LÁSZLÓ